

CONRADI GESNERI medici Tigurini Historiæ Anima- lium Lib. I. de Quadru- pedibus uiuiparis.

OPUS Philosophis, Medicis, Grammaticis, Philologis, Poëtis, & omnibus
rerum linguarumq; uariarum studiosis, utilissimum &
mul iucundissimumq; futurum.

AD LECTOREM.

*HABEBIS in hoc Volumine, optime Lector, non solum simplicem animalium historiam, sed etiam ueluti com-
mentarios copiosos, & castigationes plurimas in ueterum ac recentiorum de animalibus scripta quæ uideri hactenus nobis
licuit omnia: præcipue uerò in Aristotelis, Plinij, Aeliani, Oppiani, authorum rei rusticæ, Alberti Magni, &c. de animalibus
lucubrationes. Tuum erit, candide Lector, diligentissimum & laboriosissimum Opus, quod non minori tempore quàm
quidam de elephantis fabulantur, conceptionem efformatumq; nobis, diuino auxilio nunc tandem in lucem aditus, non modo
boni consulere, sed etiam tantis conatibus (ut alterum quoq; Tomum citius & alacrius absoluerimus) ex animo suere ac be-
ne precari: & Domino Deo bonorum omnium authori seruatoriq;, qui tot tantisq; res ad Vniuersi ornatum, & uarios bon-
minum usus creauit, ac nobis ut ea contempleremur uiam, ualitudinem, otium & ingenium donauit, gratias agere maximas.*

TIGURI APVD CHRIST. FROSCHOVERVM,
ANNO M. D. LI.

uocant, cerui palmati nomine intelligi. Illud etiam ceruorum genus, quod aliqui uocant *brandberg*, Ge. Agricola tragelaphum interpretatur, cornua in summo latiuscula & tanquam e palmis digitata habet. Rangifer, inquit Bellunensis, cornua duo extrema habet ut ceruus, sed maiora & longiora, utpote cubitorum quinque, ramos augens ad numerum quandoque quindecim. Alia duo in medio capitis habet, ferè ut cornua damæ lata, ramis exiguis & breuibus circumstantibus, præter hæc alia duo frontem spectant, non cornibus, sed ossibus scapularum similia.

¶ Rangiferi equis celerius per niuem currunt in locis quibusdam Scandinauicæ: ubi & metallis præfecti quadringentos aut quingentos rangiferos alere solent, ad uehicula, currus, trabeas, & equitandi usum. Quinetiam mulgentur, & omne genus lactarij operis ex ipsorum lacte conficitur, Olaus magnus. Tengillus Scricfinorum in Scandinauia rex equitatum habet rangiferis insidentem, & uincit tamen (aliquando) Helsinglandicæ regem Argrimum, cuius equites equis utuntur, Idem. Quamobrem miror quod Munsterus scribit: Hoc animal equitem dorso non fert, sed antilena imposta iungitur uehiculo. Rangiferi circiter triginta miliaria uno die emetiuntur, trahentes etiam trabeas ualde onustas, Olaus. Par ferè etiam alcis celeritas prædicatur. Sed dies æstiuæ in regionibus illis longissimi sunt, ita ut circa solstitium nulla propemodum nox sit. ¶ Rangiferorum neruis utuntur ad arcus, & alicubi ubi clauis carent ad nauium tabulas compingendas, Olaus.

DE RHINOCEROTE.

Pictura hæc Alberti Dureri est, qua clarissimus ille pictor (cuius etiam libri de pictura extant) Rhinocerotem Emmanueli Lusitania regi anno salutis 1515. e Cambia India regione Vlybbonam allatum, perpulchre expressit. Rhinocerotis, id est naricornis, nuper pictam uidimus imaginem, referentem ex hoc genere animal, quod per hæc tempora Lusitano regi ex India allatum est, Aug. Iulianus hanc ipsam indubie, quam hic demus, imaginem intelligens.

A.

RHINOCEROS elephanto similis est, cornu in nare habet, unde nomen, Dion. Eminent enim ei unicū de summo naso cornu, ut in progressu pluribus dicemus. Quamuis autem & alia quædam singulis animalia cornibus conspiciantur, ut oryx, onager siue asinus Indicus: cæteris tamen à media fronte, huic uni è naribus prominet. Et cum unicornium maximus hic sit, monocerotis, id est unicornis nomen, apud recentiores præsertim & imperitios, per excellentiam aliquando sortitur. Etsi uero reprehendi non potest, qui pro rhinocero unicornem dixerit, ut qui speciei nomen generis tribuit: quanquam id aliquando ignorantia signum est, aliquando errandi causa alijs: omnino tamen reprehendendus est, qui pro monocero rhinocerotem dixerit: siue monocerotem ut genus accipias, quod fieri quidem potest, usitatum tamen non est: siue certam animantis speciem, quam in monocero descripsimus. Quamobrem errant & alij multi recentiores, Isidorus, Albertus, & eos secuti, & nostro seculo eruditi quidam medici, Cardanus & alij: qui & nomina confundunt, & medicas uires rhinocerotis cornu adscribunt, quæ monocerotis siue asini Indici propriae sunt. Vide plura supra in Monocero A. Pausanias in Bœoticis, tauros esse scribit in Aethiopia, qui rhinoceroes uocentur, à naso cornuto. In Eliacis quoque de elephanto scribens, tauros Aethiopicos in naso cornu habere testatur. Quamobrem non probo Angelii Politiani iudicium, qui ut Domitium reprehenderet Martialis interpretem, nomen quidem commune, animalia diuersa facit. Sed tauros Aethiopicos Pausaniae ueros rhinoceroes esse, à Plinij ac Aeliani tauris Aethiopicis diuersos, contra Politianum in bubus feris ostendi. Elephantes nascuntur, ut Iphicrates scribit, apud Hesperios Aethiopes: et qui rhizes (ῥιζες) uocantur, forma tauris persimiles: uita uero, magnitudine, & pugnandi uiribus elephantos referunt, Strab. Aethiopici quidem isti tauri, alij quam rhinoceroes uidentur. Rhinocerotem quidam esse aiunt bouem Aegyptium, (lego, Aethiopicum,) Festus. ¶ Indorum lingua hoc animal sandabenamet uocat, רמם reem, uocem Hebraicam in Biblijs interpretes aliàs unicornem, aliàs rhinocerotem transferunt. Apud Munsterum etiam rimna legitur, in Lexico trilingui, Chaldaicè. Idem קראס karas uel karasch, (quæ uox in Biblijs non reperitur: alludit autem ad cartazonum, hoc est monocerotem, ut Aelianus appellat) unicornem interpretatur. Quod si uoces reem uel rimna & karas coniunxeris, uox fiet similis Græcæ rhinoceros, ut suspicemur uel Græcos Hebraicas uoces duas cõposuisse, uel Hebræos Græcam unã in duas secuisse. Sed de Hebraicis illis uocibus plura leges supra in Monocero A. ubi etiam conficere me dixi utroque eorum monocerotem potius quam rhinocerotem significari: rem tamen in medio reliqui. Asinus Indicus ungulam unam & solidam habet, cornu quoque unum: hic à quibusdã uocatur rhinoceros siue unicornis: sed potius est animal quod quidam Arabicè uocant archa, & est rhinoceros, cornu in nare unico, ungula sicut bouis bisulca, & habet duo chahab in pedibus sicut cætera bisulca, Albertus de animalibus 2. 1. 3. Et rursus libro 12. Asinus Indicus, inquit, habet unicum cornu: & animal quod quidam ueterum archos, quasi principem, uocauerunt, nos unicornem Latine, rhinocero Græci uocant, Huius cornu maximum est, & solidum sicut ceruinum: quod pedes decem,

decem, ut ipse mensuravi, longitudine excedit: & diameter eius in radice sesquipedem, (sesquidran-
 telem intelligo,) superabat, Hæc ille. Ineptè autem facit, primum quòd asinum Indicum ex Aristo-
 tele scribens solipedem esse, mox rhinocerotem animal bifulcum interpretatur: deinde, quòd rhino-
 cerotem & unicornem confundit: tertio, quòd archa uel archos Arabicum nomen faciens libro se-
 cundo, (corruptum forte à uoce karas,) duodecimo principem interpretatur ac si Græca esset. Sed et
 proceritas ista cornu, decem pedes excedens, rhinoceroti puto non conuenit, sed monoceroti carta-
 zono, nam Oppianus rhinocerotis cornu paruum (hoc est breue, Gillius quoq; paruum transfert)
 esse scribit: ὀλίγον δ' ἔστιν ἄκρον γένος Ἀντίδινα κερίασ ἀκρόν, ἀκαμμόνιον, ἀγρίου ἔσθ. Quod si quis uerbum ὀλίγον
 non ad cornu quantitatem, sed ad loci distantiam referat, hoc sensu: paulò supra extremum nasum
 crudele & acutissimum cornu oritur: nos tamen ex ipsa picturæ quam ad uisum dedimus, propor-
 60 tione, cornu breue esse conuincemus: nam cum supra nares incipiat, & multò infra aures desinat,

longum esse non potest. Aristotelem nusquam huius animalis meminisse miror, quod si ipsi notum fuisset, omnino historiam eius orygi & asino Indico iungere debebat, ubi unicornium naturam contemplatur lib. 3. cap. 2. de partibus animalium.

B.

Rhinoceros non multo oryge maior est, Oppianus. Elephantò parè longitudinæ Plinius facit: alij uel parem uel paulò longiorem, humiliorem tamen, & breuioribus cruribus. Elephantis longitudo propè par est, breuior cruribus, Plin. & Solinus. Aelianus pugnare quidem ipsum aduersus elephantem scribit, fiducia cornu sui, cætera non ei paria cum elephanto. nam hic (inquit) & procerissimus est, & fortissimus. Sed Strabonis ex libro 16. descriptionē recitabo. Hæc regio, (inquit, Indis puto continetur) rhinoceros fert, qui (ut Artemidorus ait) longitudine parum ab elephantis exceduntur, quod Alexandria uidisse affirmat se, serè etiam quantum ad altitudinem. (Græcè sic legitur in uulgatis codicibus: ὄντι ἡ μικρὸν ἀποσπέννυται τῷ ἐλεφάντων ἢ ἰνοκίρωϊς, ὡς περ Ἰσχυμίδης φησιν, ἀλλ' ὁ σείων τῶν μῆκει καὶ πρὸ ἰσοκίρωϊς φήσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλὰ οὐδ' οὐ πῶς οὐ τῶν ἰσοκίρωϊς, ἀπο γὰρ τῶν ἀφ' ἡμῶν ὄρα θύνη, &c.) Eius autem quem nos uidimus color, non buxo, sed elephantis similis erat: magnitudo uero tauri, forma apro proxima, præsertim quantum ad rictum, præter nasum, qui cornu quoddam est recuruum, (σμάον,) omni offe durius, eo pro armis utuntur, quemadmodū aper dentibus. Habet etiam duo cingula (τύλους) tanquam draconum uolumina, à dorso usq; ad uentrem circumeuntia, alterum iubam (λέπον) uersus, alterum ad lumbum. Nos hæc de eo dicimus, quia nobis uisus est, Hæc Strabo. Color ei buxeus, Plinius, Diodorus, & Solinus. Eius frons leuiter rufa est, & dorsum maculis purpureis distinguitur, Gillius ex Oppiano, cuius hæc uerba, ἡρῖμα δὲ ξανθοῖς ἀπὸ καλλικόμοισι μετώπῳις καὶ νῶτω, γαλάμυγλις ἐπιπύριμα περιφύρεσι: ego sic uerterim, Frons pulchris ornata pilis, itemq; dorsum, flauo spectantur colore, quem crebra puncta leuiter purpurei coloris distinguunt, quanquam illud ἡρῖμα, id est, leuiter, ad utrum potius colorem referat, ex uerborum constructione manifestū non est. Pellis eius ea existit firmitate, ut ægrè iaculo penetrari queat, Aelianus. Idem testantur qui nostro sæculo belluam in Lusitania uiderunt: pellem enim habere prædensam aiunt, ceu crustis quibusdam squamatim compactam, colore & figura testam referre testudinis, Plinius buxum colorem, alij murinum, uel qualis in buxi cortice est, ei attribuunt. ¶ In ludis Pompeij Magni exhibitus est rhinoceros, unius in nare cornu, qualis sæpe uisus, Plinius. In naribus cornu unicum & repandum, (id est, modicè reflexum,) Solinus. Breue id esse, superius in A. docui. Acutum est ensis instar, & adeo ualidum, ut quicquid imperierit aut uentilet aut perforet, & ferrum etiam & saxa transigat, Oppianus, Aelianus. Simū est forma, durumq; instar ferri, Diodorus Siculus. Tertullianus in libro aduersus Praxeam tertio uerba illa enarrans de uetere instrumento, (Deuteronomij 33.) Tauri decor eius: cornua unicornis (reem, rhinocerotis Munsterus) cornua eius: in eis nationes uentilabit ad summum usq; terræ: Non utiq; inquit, rhinoceros destinabatur unicornis, nec Minotaurus bicornis, & quæ sequuntur. Non placet Eucherius, qui rhinoceros terribilem feram gemina in naribus cornua gestare scribit. Quanquam enim gemina in hac animante cornua spectentur, unum in nare, ut diximus, quod grandius: alterū superius, paruum admodum, & inutile, cum eo uti bellua non possit, ut in pictura apparet, quare uix cornu etiam nominatur: ut non sit reprehendendus, qui ab altero mediocriter magno & utili unicornem hanc belluam esse dixerit. Rhinoceroti in summo naso cornu singulare est, & aliud supra ipsum non magnum, (aliqui hæc citantes, de suo addunt, sed ualidissimum, nam Græci codices non habent) in capite nullum unquam, Pausanias in Bœoticis. Hos Martialis uersus libro 1. Nanq; grauem cornu gemino sic extulit ursum, lactat ut impositas taurus in astra pilas, Domitius ita enarrat. Gemino (inquit) cornu, forti & uehementi. Vergilius, Gemino dentalia dorso. uel quoniā rhinoceros habet duo cornua, ut apud Pausaniam solum legi. Taxat hanc interpretationem Politianus, quæ mihi sanè proba uidetur, & picturæ, quam dedimus, consentanea: & Pausaniæ autoritate nititur: ipse Politianus aliam coactam, & ineptam, ut ego iudico, offert. Ursum (inquit) uidelicet à rhinocerote cornu illo unico elatum, eieciatumq; sentit grauem gemino cornu, hoc est grauem tauro futurum, cui sunt cornua gemina. Conueniebant sanè gemina huic belluæ cornua, cum bifidum sit. Solipeda enim omnia cornibus carent præter asinū Indicum, qui unicum tantum gerit, Aristotele teste. Itaq; Eucherium dicemus, non in numero errasse, sed in loco, quod in naribus utrunq; haberi scribat.

C.

Coitus auersus elephantis, camelis, rhinocerotis, leoni, &c. quibus auersa genitalia, Plinius & Solinus. Sexus discrimen rhinoceros non habent, sed omnes eius generis mares apparent, foeminae nunquam, neq; constat de generatione ipsorum, Oppianus.

D.

Contra elephantum pugnaturus cornu saxi exacuit & limat: mox eo cuspidato elephantis crura toto rictu subiens, altum perit, quam scit esse molliorem & suis ictibus peruiam, eamq; discerpit, Plinius, Solinus, Aelianus, & Diodorus Sic. Vincitur & sanguine fuso exanguis procumbit elephas. Pugna eis pro pastionibus, quibus tuendis multi mori dicuntur. Quod si uentrem non præoccupauerit rhinoceros, sed in aliam elephantis partem aberrauerit, proboscide feritur ac dentibus laniatur: quorum uis utrunq; firmissimam illius cutim & uel iaculo difficilem penetrat, Aelianus. Veram hanc inter.

De Rhinoc. E. G. H. a. b. c. h. Lib. I. 955

inter hasce belluas discordiam esse, compertum est etiam Vlysonæ, cum elephas rhinocerotem illum, cuius hæc pictura est, productum fugit, ut mercatores testantur, qui etiam ingenio callidum, ac lacre, uelox & agile hoc animal esse aiunt.

E.

Isidorus author est, quosdam qui de animalibus scripserint (quorum nomina exprimit) non alio modo capi rhinocerotem asserere, quam puella uirgine proposita, &c. ut in Monocerote E. retuli. Sed ille hoc animal cum monocerote confundit: ut alij etiam ex recentioribus, qui rhinoceroti cornu è media fronte prominere, captumque eum præ indignatione & furore mori falsissimè scribunt. Monoceroti enim ista omnia, non rhinoceroti, attribuuntur à Græcis authoribus, quanquam illis etiam recentibus. Sub Gordiano Romæ monocerotem unum fuisse Iulius Capitolinus scripsit.

G.

Recentiores quidam tum medici tum alij, rhinocerotis cornu ad medicamenta non rectè requisierunt: decepti nimirum ab Isidoro, Alberto, ac similibus, qui rhinocerotem cum monocerote confundunt, ut dixi in A. Veterum quidem nemo ex rhinocerote quicquam inter remedia ponit: monocerotis uero uel asini onagriue Indici cornu, contra uenena & alios quosdam affectus miram habere facultatem Græci recentiores prodiderunt, ut in Monocerote docui.

H.

a. Rhinoceros Græcis duobus modis inflectitur, communiter, crescentibus obliquis, *ῥινοκερατος, ῥινοκερατα*. Atticè uero non crescentibus, *ῥινοκερατα*; sic Pausanias, *ῥινοκερατος ἁλιεινός* ἢ *ῥινοκερατος ἁλιεινός*. Michael Herus nomen Germanicum ei finxit *helfantenmeister*, hoc est uictor uel dominus elephantis. Usurpatur etiam pro genere uasis oleum guttatim fundente lauandis se in balneo. Martialis lib. 14. de gutto corneo: Gestauit modo fronte me iuuenus, Verum rhinocerota me putabis. Et mox ibidem sub Rhinocerotis inscriptione, inter uasa: Nuper in Aufonia domini spectatus arena Hic erit ille tibi, cui pila taurus erat. Iuuenalis Sat. 14. Exitus hic est Tongilli, magno cum rhinocerote lauari Qui solet. Apparet sanè uasi nomen à figura impositum, à qua Lucilius etiam in Satyris rhinocerotem uocauit hominem cui dentes prominebant, sursum scilicet ut apro. Brunci (aliàs Bronci, uide in Cane celere) sunt producto ore dentibus prominètibus. Bruncus (bronus) nouit lanus dente aduerso (Hermolaus uocem, aduerso, reliquit) eminulo, hic est rhinoceros, Lucilius apud Nonium. ¶ Sunt qui rhinocerotis nomine in Aethiopia proprii generis aues intelligant, Cælius ex Helychio & Varino. Rhinocerotia cornua grammatici quidam dixerere nescio quo auctore freti.

b. In Rhaptis emporio iuxta mare rubrum, plurimum est ebur, item rhinoceros, Arrianus in Periplo. Intelligit autem forte cornu tantum rhinocerotis nomine, ut & elephantem pro ebore Græci dicunt per synecdochen. Dic mihi quæ superis sint acceptissima dona. Principium nasi rhinocerotis amant, Aenigma Francisci Nigri nostri. Heliogabalus rhinocerotem Romæ habuit, Lampridius.

c. Rhinocerotem Pompeius Magnus in spectaculis Romæ primus ostendit, Plinius, Solinus, Seneca. Atqui Dion historicus, Augusto de Cleopatra triumphante, hippopotamum & rhinocerotem primum uisos Romæ scribit, Cælius. Edita munera in quibus tigrides & rhinocerotes, &c. exhibuit, Capitolinus in Antonino Pio. Rhinoceros apud Martialem lib. 1. in spectaculis Domitiani Cæsaris exhibitus, taurum cornu suo in aëra sublimem reiecit, & rursus etiam ursum. O quam terribilis exarsit pronus in iram, Quantus erat cornu, cui pila taurus erat. Hunc locum exposui in Tauro h. e. Lycion (succum medicatum) Indi in utribus camelorum aut rhinocerotum mittunt, Plinius.

d. Nasutos homines, & qui doctè nouerint alios irridere, Martialis libro 1. rhinocerotis nasum habere dicit, his uersibus: Maiores nusquam rhonchi, iuuenesque senesque. Et pueri nasum rhinocerotis habent. Nasus enim per se quoque subdolæ irrisioni dicatus est: sed hanc partem rhinoceros & maximam habet, & cornu repando insignem, quare ab eo potius quam ullo alio animali, ad prouerbialem hunc sensum assumpta est. Naso suspendis adunco, Horatius in Serm. Rides ait & nimis uncis Naribus indulges, Persius.

RHINOCEPHALVS ceruicem habet equinam cum uniuerso corpore; flammæ ore eructat, quibus homines pereunt, Physiologus author obscurus.

DE SCIURO.

A.

SCIURVS Græcum nomen est animalculo datum à cauda, qua supra dorsum reflexa se tegit & inumbrat, ita ut quum sub dio est cauda illi pro tecto sit, ut pedes hominibus illis quos sciapodes fabulosè nominant. Græci ueteres nusquam eius meminerunt, sed primus quod sciam Oppianus qui Antonini Cæsaris tempore uixit, sciurum nominauit, Latini nomen non habent, sed Græco utuntur, à quo aliarum etiam gentium aliquot deducta sunt nomina,